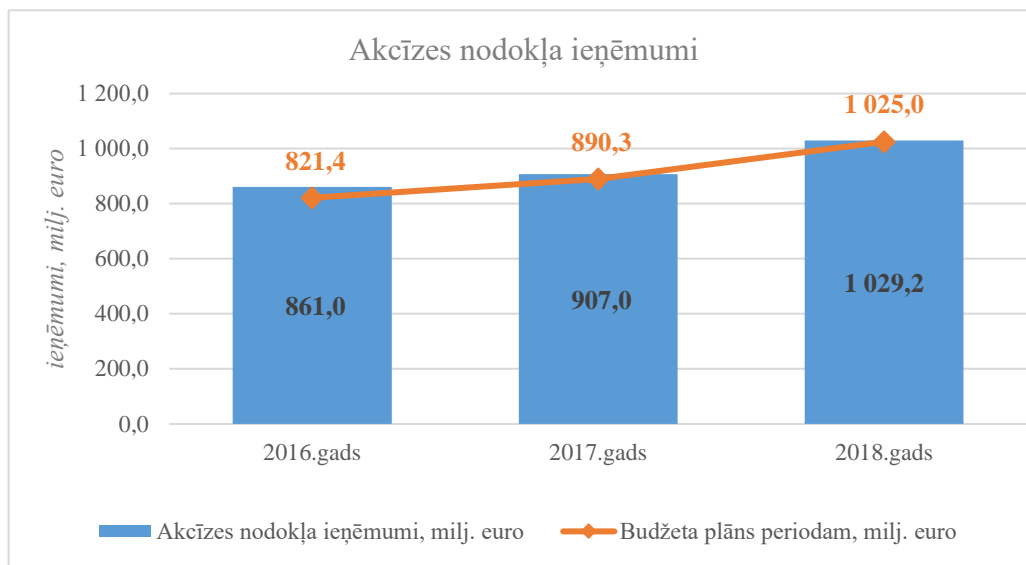

Akcīzes preču aprite 2018. gadā

➤ *Akcīzes nodokļa ieņēmumi*

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2018. gadā ir 1,03 miljardi EUR, kas ir par 122,2 milj. EUR jeb 13,5 % vairāk kā 2017. gadā (skat. 1.attēlu). 2018. gadā ieņēmumu plāns izpildīts par 100,4 %. 2018. gadā 11 % no valsts budžeta ieņēmumiem veido akcīzes nodokļa ieņēmumi un tas ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots.

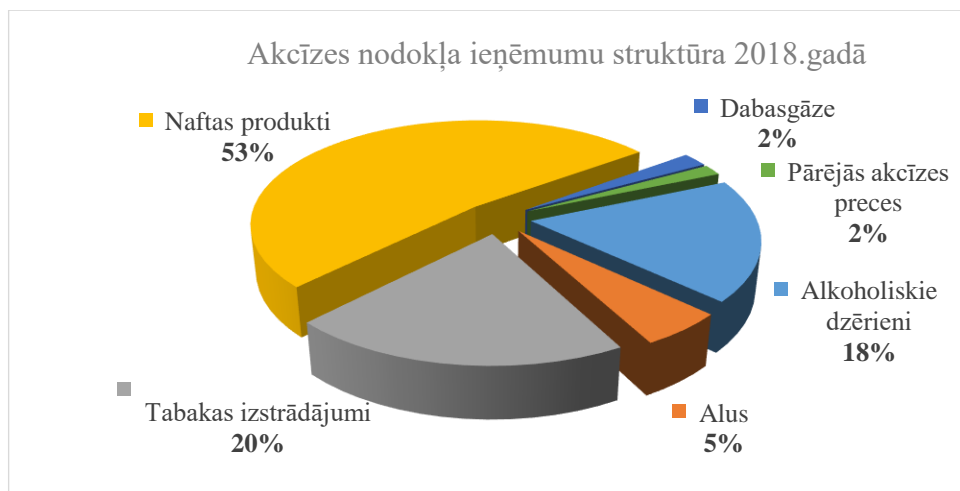
1.attēls

2018.gadā akcīzes nodokļa ieņēmumus galvenokārt ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. 2018. gada 1. janvārī akcīzes nodokļa likmes pieauga naftas produktiem un tabakas izstrādājumiem, 2018. gada 1. martā – alkoholiskajiem dzērieniem un 2018.gada 1.jūlijā cigaretēm un naftas produktiem, kurus piegādā izmantošanai lauksaimniecības tehnikā. Ieņēmumus būtiski ietekmē legālais akcīzes preču patēriņš.

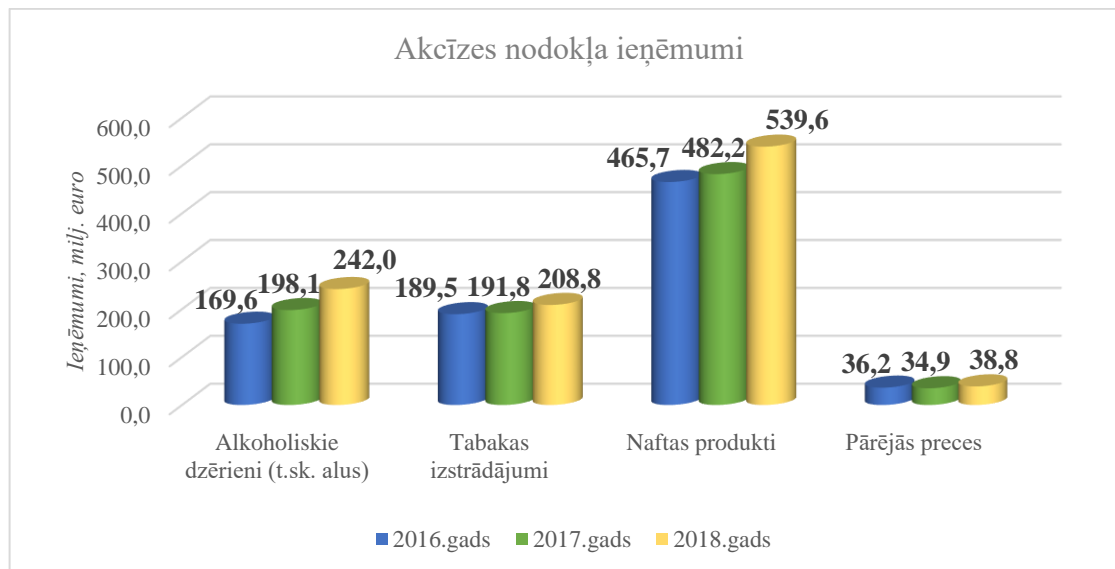
Legālo preču patēriņš, savukārt, ir cieši saistīts ar ekonomikas attīstību, patērētāju pirktspēju, kā arī akcīzes nodokļa likmju politiku kaimiņvalstīs. Pēdējos gados būtiskas nodokļa likmju diferences rezultātā pieaug ziemeļvalstu pircēju skaits Latvijā. Tā rezultātā pieaug alkoholisko dzērienu un arī citu akcīzes preču realizācija Latvijas-Igaunijas pierobežā, tā veicinot akcīzes nodokļa ieņēmumu pieaugumu Latvijā. Patēriņa tendences katrai no akcīzes preču grupām vērtētas tālāk tekstā.

2.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2018. gadā tas veido 53 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) un tabakas izstrādājumiem – attiecīgi īpatsvars – 23 % un 20 % (skat. 2.attēlu). Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido cigaretes – 2018. gadā 97 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas par tabakas izstrādājumiem veido aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm¹.

3.attēls

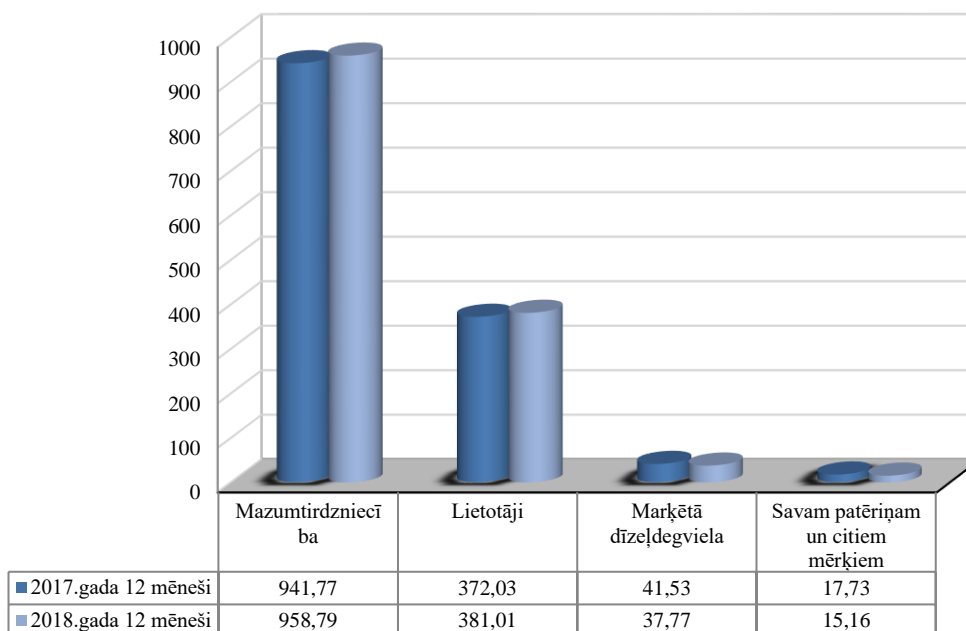
2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu, akcīzes nodokļa ieņēmumi ir pieauguši visās preču grupās – par naftas produktiem +57 milj. EUR, par tabakas izstrādājumiem +17 milj. EUR un par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) +44 milj. EUR (skat. 3.attēlu).

➤ *Naftas produkti*

Kopējais Latvijā patēriņam nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2018.gadā ir 1 395 tūkst. tonnas, kas ir par 2% vairāk kā 2017.gadā.

4.attēls

Naftas produktu realizācija, tūkst. tonnas

¹ Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

Vislielākais patēriņam nodoto naftas produktu apjoms tiek realizēts mazumtirdzniecībā, kur vērojams realizācijas apjomu pieaugums – kopumā mazumtirdzniecībā 2018. gadā realizētas 959 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 2 % vairāk kā 2017. gadā. Pieaugumu galvenokārt veido realizētās dīzeļdegvielas apjoma palielināšanās.

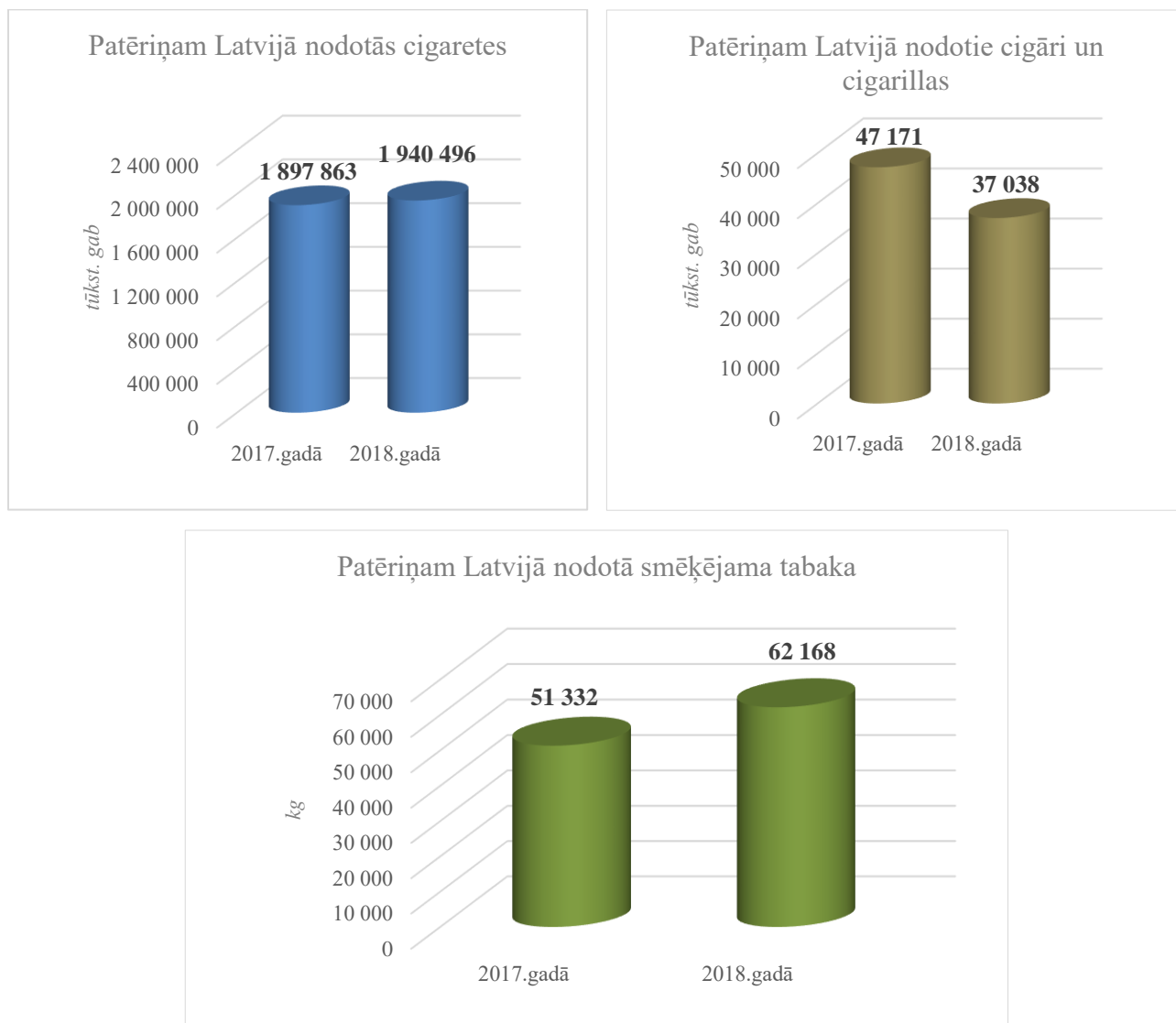
Mazumtirdzniecībā 2018.gadā vislielāko degvielas apjomu ir realizējusi SIA “Neste Latvija”, SIA “Circle K Latvia” un AS “Viada Baltija”. Krities realizācijas apjomu pieauguma temps mazumtirdzniecībā, salīdzinot ar iepriekšējā gada rādītājiem, kad pieaugums bija +5% pret 2016.gadu.

Informācija par naftas produktu (degvielas) aprītes rādītājiem, aprēķinātais akcīzes nodoklis sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākie komersanti un akcīzes nodokļa likmes atrodamas pielikumā *Degvielas aprīte*.

➤ *Tabakas izstrādājumi*

2018. gadā patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits ir pieaudzis par 2% (skat. 5.attēlu). Latvijas patērētāju vidū popularitāti joprojām saglabā ”WINSTON”, ”L&M” un ”MARLBORO” markas cigaretes.

5.attēls

2018. gadā turpināja samazināties patēriņam Latvijā nodotais cigāru un cigarillu apjoms – par 21% mazāki apjomi kā 2017.gadā, kas skaidrojams ar ievērojamu akcīzes nodokļa likmes pieaugumu 2018.gada sākumā (+26 %). Savukārt par 21% palielinājies smēķējamās

tabakas apjoms (skat. 5.attēlu). Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

2018. gadā ir paplašinājies patērētājiem pieejamais tabakas izstrādājumu sortiments – Latvijas tirgū tiek piedāvāta karsējamā tabaka. Karsējamā tabaka ir ar akcīzes nodokli apliekama prece un pirmo reizi nodota patēriņam 2018.gada martā. 2018.gadā patēriņam nodoti 4 573 kilogrami karsējamās tabakas.

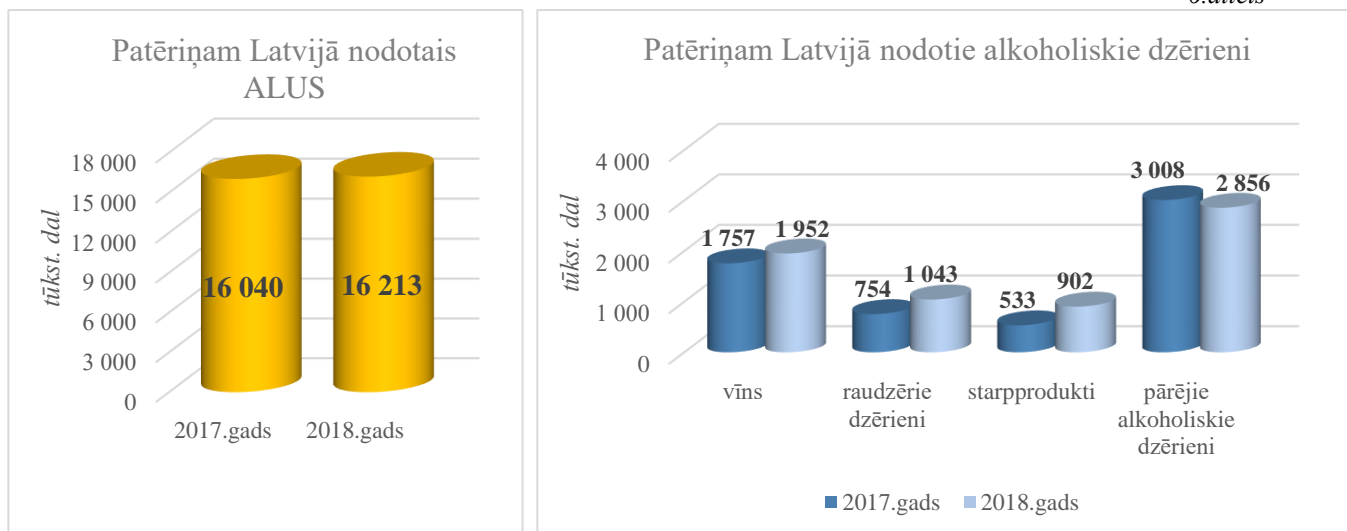
Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu aprīti skatīt pielikumā *Tabakas aprīte*.

➤ *Alkoholiskie dzērieni un alus*

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu un alus apjomi turpina pieaugt. 2018. gadā patēriņam Latvijā nodoti 6,8 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 12% vairāk kā 2017.gadā un 16 milj. dekalitri alus, kas ir par 1% vairāk kā 2017.gadā (skat. 6.attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2018.gadā vislielāko daļu sastāda alus (71%), savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņēma 12%. Savukārt, akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas nodokļa likmes dēļ, pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējošā loma, nodrošinot 64% no nodokļa ieņēmumiem.

6.attēls

Saistībā ar akcīzes nodokļa likmju politiku kaimiņvalstīs veidojas diezgan liela nodokļa likmju diference, un publiskajā telpā regulāri tiek publicēti un dažādas interpretācijas par šī faktora ietekmi uz akcīzes preču tirgu un nodokļu ieņēmumiem. 2018.gadā vēl joprojām ir saglabājusies būtiska akcīzes nodokļa likmju diference alkoholiskajiem dzērieniem Igaunijā un Latvijā, tā piemēram, 2018.gadā Igaunijā pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem ir par 1,5 reizēm un alum par 2,5 reizēm augstāka akcīzes nodokļa likme kā Latvijā.

Šis apstāklis 2018.gadā turpināja veicināt alkoholisko dzērienu realizācijas apjomu pieaugumu Latvijā, piesaistot Igaunijas un Skandināvijas valstu patērētājus. Valsts ieņēmumu dienesta veiktās Latvijas-Igaunijas pierobežas mazumtirgotāju aptaujas rezultātā tika secināts, ka 2018.gadā Latvijā aptuveni 16,5% (2017.gadā – 13,6%) no alkoholisko dzērienu segmenta un aptuveni 15,1% (2017.gadā – 9,9%) no alus segmenta dzērieniem realizēti Latvijas-Igaunijas pierobežā.

Legālā alkohola tirgus apjomi 2018.gadā palielinājušies ne tikai Latvijas-Igaunijas pierobežas tirdzniecības apjomu pieauguma rezultātā – aprēķini liecina, ka arī vietējo iedzīvotāju pirktspēja ir bijusi pietiekami augstā līmenī, lai saglabātu lēnu, bet stabilu legālā alkohola tirgus augšupeju arī pie ikgadējā akcīzes nodokļa likmju kāpuma.

Kopumā 2018.gadā Latvijā saražoti 5,4 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 3% mazāk kā 2017.gadā. Arī Latvijā saražotā alus apjoms šogad ir samazinājies – saražots 7,8 milj. dekalitru, kas ir par 5% mazāk kā iepriekšējā gadā. Savukārt no citām valstīm ievestā, importētā alus apjoms pieaudzis par 5%. Jāvērš uzmanība, ka Latvijas lielākie alkohola un alus ražotāji pēdējos gados veic savu izstrādāto dzērienu (jeb “brendu”) ražošanu kaimiņvalstīs.

2018. gada beigās Latvijā bija:

- 85 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem). Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2018. gadā saražoti 11 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu. 92% no mazajās darītavās saražotā dzērienu apjoma ietilpst raudzēto dzērienu grupā;
- 53 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 2 milj. dekalitri jeb 26% no visa Latvijā ražotā alus apjoma, kas ir par 0,2 milj. litru vairāk nekā 2017.gadā.

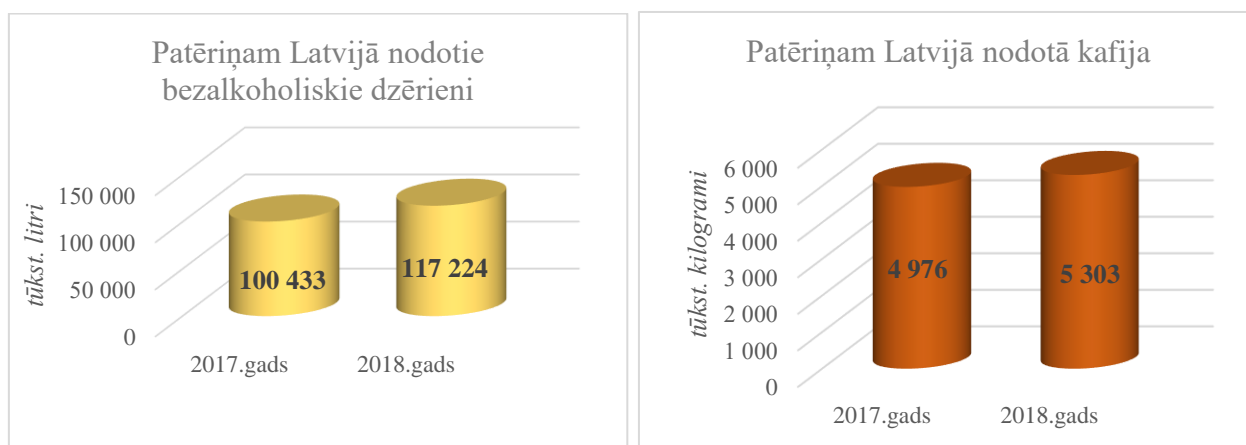
Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus aprīti skatīt pielikumā *Alkohola aprīte*.

➤ *Pārējās akcīzes preces*

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem un elektroniskajās cigaretēs izmantojamajam šķidrumam.

2018. gadā *kafijas* apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas uzskatāms par nodotu patēriņam Latvijā, ir par 7% lielāks kā 2017. gadā. Par 17% pieaudzis arī patēriņam nodotais *bezalkoholisko dzērienu* apjoms (skat. 7.attēlu).

7.attēls

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muiņas deklarācijās)

Patēriņam nodoto *elektroniskajās cigaretēs* izmantojamo šķidrumu apjoms 2018. gadā ir 5,5 milj. mililitri un tas ir par 22% jeb par 1,5 milj. mililitriem mazāk kā iepriekšējā gadā.

Gala patērētājiem nodotais *dabasgāzes* apjoms 2018. gadā ir 15 233 milj. kilovatstundas. No minētā apjoma 13 386 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai par kurināmo, 1 042 milj. kilovatstundas – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai, 0,8 milj. kilovatstundas – izmantošanai par degvielu un 804 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabasgāze netiek aplikta vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

Sirija 67120167